

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. IV. Vtrum Satisfactio Christi fuerit ex rigore Justitiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

139. Respondeo cum Card. de Lugo, admittendo, quod possint absoluta etiam voluntate petere contraria, v.g. viuis mortem Petri, alter eisdem vitam, dico amborum merita & preces fore dignas quae exaudiantur, in sensu diviso; sed quia dignitas meriti non infert premianti necessitatem praemandi, penes Deum esset determinare, quem veller pro altero exaudire: per quam exauditionem non tolleretur dignitas in actu primo meritorum Christi non exauditi. Neque est vila repugnatio in dupli dignitate ad contraria & incompossibilia, quod pluribus exemplis declarari potest. Clarissimum est, quod affer Lugo: quando duo aequè digni concurrunt in pecto beneficio Ecclesiastico, quivis condigne id petit, & indirectè perit alterum non exaudiri: item quando concurrunt duo emptores ad eandem indivisibilis rem emendam, & quivis offert premium condignum: profectò quivis condigne meretur rem sibi vendi, & non alteri. Quodsi hoc tibi non sufficit, dic, ad providentiam Dei speare, impedit ne duo Christi petant contraria voluntate absoluta.

140. Objecies 11. Si merita Christi essent infiniti valoris, necessitarent Deum ad amorem suum prædictum: quia omne infinitum habet vim invenientem movendam ad sui existentiam: ergo Deus suffit necessitatus ad ponendam Incarnationem & merita Christi, quod est absurdum. **¶** Ne gendo sequelam, ad probationem **¶** 1. Distinguendo affirmatum. Quod est infinitum bonum, bonitate infinita propriâ & non alienâ, concedo: bonitate tantum alienâ, nego: tunc enim sufficit, quod illa bonitas amerit necessariò, quam suam bonitatem communicat, & sic Verbum amat necessariò. **¶** 2. aliter distinguendo. Infinitum bonum ex predicto primario, necessitat, concedo: ex predicto secundario, fundato in alio primario finito, nego. Valor operum Christi fundatur in bonitate morali, quae etiam in operibus Christi est finita.

CONTROVERSIA IV.

Vtrum Satisfactio Christi fuerit ex rigore Iustitiae.

§. I.

Quedam ad Statum Questionis præmituntur.

141. Notandum 1. Ad hoc ut quis dicatur ex rigore Iustitiae Commutativa (de qua est hic sermo) satisfacere pro aliquo debito, necessitatis, & illud debitum non sit debitum qualemque, v.g. ex Pietate, Gratitudine, Charitate, sed, quod proveniat ex Jure Activo alterius, seu, ad quod praestandum obligetur à voluntate alterius, potenter ita obligare in suum commodum aut beneficium, ut ex professo declarabitur in Tr. 2. de Jure & Iust.

142. Notandum 2. Præsentem controversiam portissimum in eo consistere, an inter Deum & Christum intercesserit aliquod pactum seu conventio, vi cuius Christus fuerit ex Iustitia commutativa obligatus præstare illas actiones, quibus redemit genus humanum: item an Deus, exhibitis illis actionibus, fuerit ex rigore Iustitiae commutativa obligatus ad ea deinde præstanda, quæ redemptio generis humani requirebat, & in quæ per pactum præcedens conventum fuerat.

143. Notandum 3. Questionem præsentem posse in dupli sensu agitari. Primus est, an ex hypothesi, quod inter Deum & purum hominem possit hujusmodi pactum vel promissio seu conventio intercedere, inducens vel utinque, vel ex una parte obligationem Iustitiae, an, inquam, tunc ejusmodi pactum etiam poterit intercedere inter Deum & Christum, vel an in hoc sit specialis repugnatio. Et hunc sensum sub hac hypothesi examinabo §. seq. Secundus sensus est circa ipsam hypothesin, an illa possibilis sit, an inquam inter Deum & puram creaturam possit intercedere hujusmodi pactum, quo Deus ex Iustitia obligetur creaturæ ad aliquid præstandum. Item an contingere possit, ut creatura Deo obligetur ex Iustitia, & peccando contra illam possit obligari ad aliquam restitutionem, spectantem ad Iustitiam commutativam, de quibus ponentur reliqui §§.

§. II.

Vtrum Satisfactio ex rigore Iustitiae repugnet in Christo ex speciali ratione.

145. DICO 1. Nulla est in Christo specialis repugnatio, quod minus poterit Deus Christo, & Christus Deo obligari ex pacto, si hoc non repugnat inter Deum & puram creaturam. Probatur, referendo & dissolvendo ea, quæ videri possent speciale repugniam arguere.

146. Objecitur ergo 1. Iustitia est Virtus ad Alterum: atqui inter Deum & Christum non est sufficiens Alteritas: ergo non potest intercedere obligatio ex Iustitia. Minor probatur, Christus in recto, & vt principium *Quod*, importat ipsum Verbum: sed Verbum non est distinctum à Deo: ergo Creditor & Debitor non essent sufficienter distincti. **¶** Ut jam suprà in simili responsum est, negando minorem: sicut enim ad merendum & ad obediendum sufficit Alteritas in ratione natu-

Lugo. Item Arriaga, Mendoza, VVadingus, Captonus, alij.

Affirmat Abulensis, Durandus, Banner, Bletonus, Vasquez, Amicus, Lugo, Oviedo, tr. 9. C. 8. de Merito pu. 9. Pallav. Espana.

149. DICO 2. Si Deus obligari posse creature ex Justitia Commutativa, hoc ipso non haberet Dominium perfectissimum in res concreatas. Probatur Conclusio. Ille non habet Dominium perfectum & jus absolutissimum in res omnes, qui vi juris alieni non habet amplius potestatem mortalem de re aliqua pro libitu disponendi. sed si Deus obligaret alteri ex Justitia ad aliquid, v.g. ad conservandum eorum, non habet amplius potestatem mortalem de eorum disponendi pro libitu: ergo. Majorem suppone Tract. 2. de Jure & Just. Minor probatur. Num posset Deus amplius eorum per libitum instruere, sicut posset, si non esset obligatus: nam enim obligatio est vinculum morale possumus & obligatio proveniens ex iure alieno, a vinculum morale potestatis, tributum aliquo (hoc est seclusa obligatione) Jus aliquid faciunt vel impediendi: ergo est manifesta diminuta Juris amplissimi & abolitissimi. Pari modo Deus se obligaret ad aliquid faciendum, vel haec faciendum, aut non impediendum, non est amplius Dominus aut quasi dominus illius juris, cuius esset, si se non obligasset, sicut qui in modo suo habet servitutem itineris, actus vita non est amplius dominus illius juris, quo possumus prohibere, ne ear per fundum suum, &c. gat vehiculum, aut jumentum &c.

150. Respondent aliqui 1. Negantur norem. Nam, inquit, Deus rem aliquam tradens aut promittens, utique libere traditum promittit: ergo erat potens non tradere, non promittere: & hoc sufficit, ut possit pro libitu disponere de re fine cuiusquam injuria.

Sed contra. Nam etiam homo dominus promittens est in sensu diviso potens non dominus, non promittere: quia tamen per traditionem aut promissionem obligatur ad rem non respondendam aut auferendam, ad standum promissum, ideo simpliciter per traditionem aut promissionem subit diminutionem sui juris, quam non subiret, si non traderet aut promitteret, ergo idem contingere in Deo, aut est alia diffinenda assignanda.

151. Respondent alij 2. Deum ideo esse post promissionem aut traditionem maneretur dominum perfectissimum rei traditae aut promissum, quia licet facta traditione aut promissione non possit amplius disponere, sicut potuisse non esse facta traditione aut promissione, hoc tamen non provenit ex defectu Domini, sed ex immunitate voluntatis divinae, quia scilicet non posset simul velle contraria: cum ergo donando debuerit voluntatem non amplius deinceps de illa aliter disponendi, jam repugnat posse velle de re illa aliter disponere.

§. III.

Vtrum præjudicaret perfectissimo Dominio Dei, si obligaretur creature ex Justitia Commutativa.

Nequant præjudicare Suarez, Bellarm. Ledesma, Rebellus, Valentia, Zumel, apud Card. de

152. Sed contra argumentor 1. Si hæc immutabilitas voluntatis sufficeret ad hoc, vt adhuc post collationem juris perseveraret plenissimum dominium rei collatæ, sequeretur, quod quando humanitas Christi Domini solvit Tributum, adhuc retinuerit Dominum pecunie solutam: quia cum fuerit impeccabilis, non potuit non habere contentam voluntatem relinquendi pecuniam solutam.

153. Contra 2. Collatio Juris non est formaliter voluntas non contraveniendi Juri; potest enim quis se obligare alteri, v.g. maritus uxori, & tamen habere expressam voluntatem adulterandi: in quo casu admittendo adulterium non mutaret vlo modo voluntatem, quia semper vellet esse obligatus ad servandam fidem matrimoniale. Itaque si Deus posset se obligare creature, & tamen adhuc maneret Dominus plenissimus, posset habere voluntatem conferendi jus creature, & simul velle illud jus violare ex potestate sui dominij, quod tu viis permanere, & hoc absque vila mutatione voluntatis: hac autem cum repugnantiam involvant (repugnat enim habere facultatem faciendi contra jus alterius) rete colliguntur, non ex immutabilitate voluntatis, sed ex defectu Dominij pleni non posse Deum amplius de re disponere.

154. Confirmatur. Si præcisè ex immutabilitate divina voluntatis, & non potius ex defectu dominij plenissimi proveniret, quod facta semel rei traditione vel promissione non posset Deus postmodum amplius de re pro libitu disponere, altera quam promisit, tunc li per impossibile voluntas Dei esset mutabilis, & Deus post promissionem veler de re aliter disponere quam promisit, nullam faceret creature injuriam: consequens est contra adversarios, & absurdum: ergo non ex immutabilitate voluntatis, sed ex defectu dominij, seu ex vi juris alieni provenit, quod non posset Deus aliter disponere. Minorem adversarii vltro concedunt, & facile probatur. Tunc fit injuria, quando contra jus alterius agit ille, qui ex iustitia obligatur ne sic agat: sed in casu posito Deus ageret contra Jus creature, & contra suam obligationem ex iustitia: ergo. Breviter: Quando Doctores formant præsentem questionem, an Deus possit obligari creature ex iustitia, statum questionis declarant per hypothesum impossibilem, an Deus ita possit obligari creature ex iustitia ad hoc vel illud agendum, vt, si non ageret, faceret creature injuriam, vt videre est apud Card. de Lugo d. 3. l. 1. n. 3. & hoc affirmanter adversarii. Probatur ergo major, & per consequens, quod ex adversariorum sent. sequentur contradictiones. Ille non infert alteri injuriam, qui vitetur Jure suo, sed in casu posito Deus vitetur Jure suo: nam ante promissionem poterat ita se gerere: & per promissionem (vt adversarii volunt) nullum Jus amittit: ergo à primo ad ultimum non ex immutabilitate voluntatis præcisè, sed etiam ex defectu Dominij & Juris pleni

N n n 3

155. Placer hic breviter insinuare duo alia Argumenta pro Conclusione nostra. Primum defumitur ex Impeccabilitate Dei. Nam cuicunque supposito repugnat malum culpæ & pœnae, eidem repugnat etiam obligatio Theologica & Moralis. Habet enim omnis obligatio moralis, vt possit violari ab obligato, qui obnoxius fiat culpa & pœna, quod probatur. Obligatio Moralis est necessitas vaga vel faciendi aut omittendi aliquid, vel peccandi ac subiendi reatum pœna si id non faciat, aut non omittat. ergo necessitas moralis non datur, vbi eius violabilitas non datur. Antecedens probatur. Quia obligatio moralis est instituta vt medium, ad impedendum probabiliter id, quod hic & nunc intelligitur posse fieri ab obligato, etiam stante obligatione. Vno verbo. Obligationes instituuntur ad absterrendum ab aliquo actu, & perinde est acsi legislator diceret: si hoc feceris, eris reus pœnae, eris meus inimicus. De hoc argumento plura infra, quando queretur, an Christus habuerit præceptum moriendi.

156. Alterum Argumentum desumi potest ex simplicitate Divini Decreti. Nam adversarij in præsentis supponunt ad minimum duo Decreta, quorum unum sit prius altero: Per prius quidem conferunt creature Jus, & est omnino liberum Deo: Secundum vero est reflexum supra prius, & est necessarium ex suppositione prioris, quo Deus dicat: Quia tibi hoc promisi, & non possum non stare promissis, ideo præstabo. Verum hujusmodi decretum reflexum repugnare in Deo dictum est in primo libro.

§. IV.

Solvantur objectiones pugnantes pro Injustitia Commutativa in Deo.

157. Objecit 1. Promissiones divinae salvâ Scripturâ negari non possunt. Deus enim promittit vitam eternam & alia plura, aliqua absolute, aliqua conditionate. vltius, ha promissiones proculdubio inducunt Deo necessitatem, seu obligationem saltem Fidelitatis: atque hoc non potest aliter concepi, nisi præcedat in priori signo aliquis actus qui vocetur *Promissio*, quâ Deus se obliget ad aliquid faciendum, adeoque oppositum sibi reddat illicitum, ac deinde eliciat actum reflexum, quo dicat: quia hoc promisi, & turpe est verbis non conformare facta, ideo faciam. ergo in Deo est admittendus actus ad quem moveatur ab actu elicto in signo priore.

2. Promissiones Dei non esse explicandas, sicut promissiones hominum. Nam inter homines potest promissio stare cum proposito non servandi promissa, & cum negatione rei promissa, & ideo habet vim inducendi obligationem moralis, quæ sit loco necessitatis phylacæ, quam non potest

Potest inducere in hominem, & per consequens potest accedere alius actus, quo reflexè velit huic obligationi satisfacere. In Deo vero promissio inducit Metaphysicam necessitatem, & non potest conjungi cum negatione rei promissae: ergo promissio Dei non est voluntas se obligandi ad habendum alium actum reflexum, sed est voluntas faciendi aliquid in favorem promissarii, & hoc ipsum revelandi antecedenter ad executionem illius voluntatis. Hac revelatio fundat in homine spem certam futuri eventus, quia homo credit Deum omnia posse quæ vult, & quæ semel vult, non posse amplius nolle. Ipsa itaque Dei promissio est formaliter ipsa Fidelitas, id est, voluntas conformandi facta dictis.

158. Hanc promissionis divinae explicacionem postquam eam tradideram in Tr. de Sacramentis, reperi postea approbatam apud Card. Pallav. & P. Esparza, citaque pro eadem D. Bonaventuram, Scotum, Durandum, & plures apud Ruiz d. 56. de Volunt. Dei l. 7. Specialiter autem adducendus est præcipuus adversariorum P. Suarez, in opusculo de Libert. Dei d. 2. s. 2. hic ergo postquam prolixè ex SS. Lit. probasset, non posse Deo negari promissiones inducentes Debitum, hoc autem *Debitum* n. 9. dixisset, aliud non esse, quām ipsam necessitatem faciendi rem promissam, postea n. 10. movet sibi objectionem, & ad eam responderet n. 13. his verbis. [Nihilominus est aliud modus respondendi, qui mihi magis probatur: admittendo, Promissionem divinam aliud non esse, quām declarationem divinæ voluntatis, & propositi de aliquo Beneficio alicui praestando, vel absolutè, vel existente tali conditione.] Postea n. 15. sic infert. [Simplex Dei assertio æquivaler assertioni jurata: ergo multo magis æquivaler promissione. Deinde ex S. Athanasio & evidenti ratione ostendit, Juramentum Dei aliud non esse, quām simplicem assertiōnem, neque huic quidquam roboris aut firmitatis superaddere: imo omnem assertiōnem Dei esse Juramentum, quia Deus semper se in Testem adhibet: quandoque tamen expressius jurare se dicit, non ad addendam firmitatem, sed, vt S. Paulus loquitur, ad ostendendam pollitionis hæredibus immobilitatem divini consilij, vt per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solutum habemus.

159. Objicitur 2. Scriptura sapè Deum in retribuendo *Iustum* vocat, & S. Paulus Gloriam vocat Coronam *Iustitiae*: dicimus etiam empti esse pretio magno: atqui hæc omnia sonant *Iustitiam* commutativam, & Scriptura debet accipi in sensu proprio, si possit. Eodem modo SS. PP. dicunt, Christum ad amissum *Iustitiae* satisfecisse.

P. 1. Cūm ostenderimus, *Iustitiam* Commutativam supponere in suo supposito imperfectionem, hoc ipso nec Scriptura nec PP. de illa *Iustitiae* accepta in rigore Scholastico intelligi aut accipi possunt, sed intelligi debent de *Iustitiae* scilicet imperfectionibus, & de Eminentiali potius

quām formalī, nempe, quā in effectu perficitur habeat, acī in Deo daretur *Iustitia* communis propriè dicta.

160. P. 2. Deum dici *Iustum* *Iustitiae* propria & Gubernatrice, quæ non tantum metaphorice, sed propriè potest dici *Iustitia*, ab Aristotele numeretur primo loco inter ipsas *Iustitiae*, vt observat P. Esparza. Permissum ad *Iustitiam* Providentialē & Gubernatricē semper procurare id quod expediat bono communī, & quod est iuxta rerum exigēias. Hoc modo Deus semper est *Iustitiae*: quando皇帝 conformiter exigentij physici sunt tunc adæquat earum exigentias perinde; ac libererent Ius adversus Deum, quo sensu loquaciter loophi dicere, quod Materia prima haberetur a Formam. Quando autem Deus in exigēia rerum dispensat, tunc semper facit competētē, vt in primo libro probatum est, quod hinc loquitur etiam S. Dionysius de divinis nominibus. [Divina, inquit, *Iustitia* omnia disponit, determinat, omniaque non confusa inter se nec permixta custodiens, quod cuique accomodat. tribuit.] Itaque, Deus dicitur iuste ager omnibus, quatenus omnia coordinat sumit providētia, ne posteriora prejudecent præiudicata, nihil eveniat fortuitum. Hac ratione omnib[us] p[ro]pterea & PP. Testimonia non solum ap[osto]li explantur, sed etiam quā in speciem contraria vela possent, facile conciliantur. Nam aliquis SS. PP. negant Deo *Iustitiae*, sic S. Anselmus apud Card. de Lugo ait: *Iustus es, non quia nobis debitis, sed quia facis, quod debet te fieri bonum*. S. Bernardus Serm. 1. de Annuntiis à Deus, inquit, merenti negaret premium, nulli faciet *injuriam*. S. Augustinus 1. Confess. c. 24. *Non debitis debita nulli debens*. Nos hac interpretatione reddere Deum debita physica fine debito moralib[us]. 3. de lib. arb. c. 16. Deus, inquit, nulli debet aliquid.

161. Sed, quā sit in hoc p[ro]prio merito angelici Doctoris D. Thomæ, audiamus. In ep[istola] 1. 2. q. 114. in C. exp[ress]e docet, quod licet nobis mereatur apud Deum, noui tamen intercedamus Deum & hominem *Iustitiae*, quia homo omni habet à Deo. Deinde in response[n]e ad questionem, quā ex merito argueret Deum fore debitorum creatura, responderet, quod quia actiones nostra non habet rationem meriti, nisi ex preceptiōne divinae ordinationis, non sequitur, quod Deus efficiatur simpliciter debitor nobis, sed ipsi, in quantum debitum est, vt sua ordinatio impleatur.

162. Ulterius, & quidem in proprio loco videlicet. 1. p. q. 21. a. 1. cuius titulus est: *Vixit in Deo fit *Iustitia**. cūm sibi objecisset, quod nulli *Iustitiae* reddat debitum, sed Deus nulli est debitor. ad 3. sic respondebat. [Debitum attendi potest dupliciter in operatione divina: aut secundum quod aliquid debetur Deo, aut secundum quod aliquid debetur rei creatae: & viroque modo

Deus debitum reddit. Debitum enim est à Deo, ut implatur in rebus id, quod ejus Sapientia & voluntas habet, & quod suam bonitatem manifestat: & secundum hoc Justitia Dei respicit decen-
tiam ipsius, secundum quam reddit sibi, quod sibi debetur. Debitum etiam est alium rei creatæ, quod habeat id, quod ad ipsam ordinatur, sicut homini, quod habeat manus, & quod ei alia animalia serviant; & sic etiam Deus operatur Justitiam, quando dat vnicuique quod illi debetur secundum rationem sue naturæ & conditionis. Sed hoc debitum pendet ex primo, quia hoc vnicuique debetur, quod est ordinatum ad ipsum secundum ordinem divinæ Sapientiae. Et licet Deus hoc modo debitum alicui det, non tamen ipse est debitor, quia ipse ad alia non ordinatur, sed potius alia ad ipsum. Et ideo Justitia quandoque dicitur in Deo Concedentia bonitatis suæ, quandoque verò retributio pro meritis, & vtrunque modum tangit Anselmus, dicens: cum punis malos, iustum est, quia bonitati tuae conde-
cens est. Hæc S.D. & nos cum illo.

Ex hac tamen disputatis colligitur, inter Deum & Christum non intercessisse Pactum induc-
tivum obligationis reciproca ex Justitia. Vtrum vero Christus ex Iustitia potuerit se obligare Deo ad satisfaciendum pro peccato generis humani, patet ex dicendis infra de Impeccabilitate Christi, excludente omnem obligationem moralem.

§. V.

*An pura creatura possit obligari & satis-
facer Deo pro debito ex Iustitia Commu-
tativa.*

Tria in questionem veniunt. Primum, an homo possit erga Deum exercere actum Iustitia commutativa. Secundum, an possit peccare contra Iustitiam debitam Deo, (quas duas questio-
nes distinguo propter Recentiorum Hispanum, qui affirmat illud primum, & negat secundum.) Tertium, an ex peccato contra Iustitiam possit creatura contrahere obligationem restituendi pro-
priè dicam.

163. DICO 1. Poteſt Creatura pura exer-
cere erga Deum actum Iustitiae Commutativa. In communis contra Vasquez, & quosdam RR. Romanos. Probatur Conclusio. Omne Do-
minium & Ius Proprietatis est Terminus Iustitiae Commutativa: Deus habet perfectissimum Do-
minum Proprietatis: ergo habet Terminus Iu-
stitiae Commutativa. Majorem concedunt Ad-
versarii, & negant minorem, quæ quā sit ex sen-
ſu communis, nemo ignorat. Fundamentum au-
tem adversariorum hoc negandi, est meo judicio
leve. Dicunt, Ius Proprietatis tantum reperi-
ri in illis Suppositis, quæ ex re sua possunt capere
aliquam utilitatem, & ideo etiam definiunt Iusti-
tiam Commutativam, quod habeat pro mensura
voluntatem alterius potentis obligare in suum

Vilitatem, atqui Deus nullam potest capere V-
ilitatem ex creaturis. Ergo &c. Hanc tamen
acceptiōem rejeci Quindecim ab hinc annis, &
dixi, dicāque in Tr. de lute & Iust. non requiri
plus, quād quod quis possit obligare in beneplac-
itum suum, sive hoc afferat Vilitatem strictè di-
ctam, sive non.

164. Reperio nunc hoc ipsum in M. S. Re-
centioris Hispani, qui dicit, ad Ius propriè dictum
plus non requiri, quād posse rem ordinare in
quoscunque vīs, pro solo suo libitu, & arbitrio,
& nullā aliā spectatā utilitate, quād excēndi
suam libertatem in propriam gloriam, quin vīlus
illi possit dicere nisi stulte, *Cur ita facis?* Addit
ulterius, aliquos nimis scrupulosos esse, in ne-
gando, quod Deus ex rebus possit capere aliquam
utilitatem. Nisi enim fiat lis de Vocabulo, omne
quod est Bonum Naturæ Intellectuali, dicitur illi
commodum: Deo autem esse Bona multa creata,
dubitari non potest, vt sunt Honor, Fama,
Laus &c. Ulterius, quia omnia quæ amantur
alicui personæ amatae propter se, dicuntur amari
vt vīlia tali personæ; atqui omnia creata pos-
sunt & debent amari vt bona Deo propter se ama-
to, verā charitate: ergo sunt Deo vīlia. 3. Quia
omnia illa quibus vītimur propter Bonitatem quā
fruimur, dicuntur vīlia vītentibus: atqui omni-
bus creatis Deus vītū propter suam Bonitatem
quā fruītur: ergo creata sunt Deo vīlia. 4. Quia
Fama secundum illum respectum quem dicit: Bo-
nae ad habentem & illā gaudentem, dicitur, est,
& computatur inter Bona vīlia, quæ possunt esse
materia Iuris proprietatis: atqui eundem respe-
ctum habet ad Deum bona Fama Dei, quem habet
ad hominem: siquidem illam Deus habet, & de
illa gaudet non solum propter nos, sed primò,
principaliter & vltimò propter seipsum: ergo
etiam bona Fama est Deo vītū. 5. Quia ex ipsis
adversariis aliqui concedunt, creata omniū con-
ducere ad Felicitatem Dei; inīo etiam audent
concedere, nos posse impēdīre actum Felicitatis
divinæ proprium. Si ergo impēdīre possumus
actum divinæ Felicitatis proprium, possumus vel
negativè saltem Deo dare, vel positivè divinam
Felicitatem promovere actione nostrā. Addit
denique hoc Epiphonema. *Non ergo sumus adeo
inutiles pro divina felicitate homines, vt iſi DD. vo-
cētē dicunt, re tamen ipſa negant.* Hæc Theologus
Romanus contra antecessores Romanos.

165. Confirmo nunc Conclusionem. Ne-
mo prudenter negare poterit, quod Deus habeat
Ius ordinandi alias nostras actiones ad suum
beneplacitum. Si enim Deus nihil omnino creare
voluisse, hoc nihil certè ad nullius alterius
utilitatem ordināsse, sed ad suum placitum: ergo
etiam creationem mundi, & quæ in mundo sunt,
potest ad placitum suum ordinare: ergo potest
nostra voluntas tale placitum habere pro mensura,
quia honestum est præstare Deo id, quod exigit
præstari per voluntatem potentem obligare ad
placitum suum: potest etiam Deus hoc suo jure
cedere,

cedere, ita ut homo non sit obligatus ad hoc vel illud faciendum: ergo debet ad aliquam virtutem spectare, attendere hanc honestatem: hanc nos dicimus esse Iustitiam commutativam, quia est simillima illi qua est inter homines. Nam quod inter homines id, ad quod virus obligari potest alteri ex Iustitia, afferre possit illi alteri aliquam utilitatem stricte dictam, hoc est, quae promoveat ejus felicitatem, & pellat aliqualiter miseriam, non est nisi materialis differentia, neque enim hoc est necesse attendi à Iustitia, sed praeclis sufficit attendi beneplacitum alterius, & gratis plus requiritur.

166. DICO 2. Potest Deus obligare creaturam ex Iustitia. Conclusio est contra Recentiorem sapientiam laudatum, qui admittit, quod Creatura possit exercere erga Deum actum Iustitiae, sed non ex obligatione. Fundamenta referam & solvam postea. Probatur Conclusio ex dicendis Tr. 2. de Iustitia. Actus Iustitiae specificatur à Iure alterius, & à voluntate illius obligativa in suum placitum; & sine hac obligatione praecedente & specificante non exercetur actus Iustitiae: ergo si creatura potest exercere actum Iustitiae erga Deum, ut concedit Adversarius, debet ad hunc obligari. Antecedens probo. Actus Iustitiae attendit & praestat aequalitatem hoc sensu, quatenus alteri tribuit, quod ipsi debetur vi Iuris praedicti: sed vi Iuris nihil debetur, nisi adhuc obligatio: ergo hac obligatio specificat actum Iustitiae. Major est omnium. Minor probatur. Hoc debitum non est debitum physicum, sed tantum Morale: atqui debitum morale, est obligatio: ergo debitum quod attenditur à Iustitia, est obligatio.

167. Confirmatur. Quaecumque, & quantumcumque Ius habeat Petrus in rem suam, v.g. librum, si hic & nunc nolit hoc Iure vii adversus me, tunc sicut ego non violo Ius illius usurpando librum, ita non exerceo actum Iustitiae omitendo usurpationem: hoc ipso enim quod nolit vii Iure suo adversus me, censetur quod mecedere Iure suo: quando autem alter quod me cedit Iure suo, ego habeo Ius usurpandi rem alterius: ergo si non usurpem, abstineo ab vsu Iuris mei: atqui, abstinere ab vsu Iuris mei, non est actus Iustitiae; quod mihi tam certum est, quam quid esse possit: ergo à primo ad ultimum actus Iustitiae supponit, quod alter adversus me utatur Iure suo: atqui vii Iure suo adversus alterum, formalissime aliud non est, quam illum obligare & coercere: (prout ipse adversarius semel iterumque definit) ergo actus Iustitiae supponit obligacionem. Nunc fundamenta adversarij videamus.

168. Objicit ergo 1. Nulla actio creaturæ potest fieri invito Deo: ergo nulla potest esse injusta stricte contra Deum. Probatur Consequentia. Quia nequit esse injustitia, nisi contra patientem injuriam involuntariè, & consequenter merè patientem. Antecedens vero probatur. Quia Deus omne peccatum antecedente voluntate omnino liberat, tum à necessitate, tum à coa-

ctione, à vi & fraude, permittit peccatum tunc, & concurrit etiam liberè ad actionem omnem creatura immediatè, nullo cogente: Ergo nullum peccatum sit in voto Deo, & involuntarium patente. Ex quo patet, nullum peccatum fieri contra obligationem Iustitiae, quā teneamus Deo; cum sponte concurru Dei & omnino liberè decreto permissivo, non est compellibilis obligatio Iustitiae: atqui omnis actio humana, cum peccaminosa, est talis: ergo &c.

169. Adducit deinde auctoritatem Ponit Prudentij, sic ex Persona Dei canens.

*Invito me aliquis poterit peccare Tonante!
Cui facile est in corde hominis compone fulgur,
Quos libeat, fibrasque omnes animare podac
Pulibus, & totum venis infundere honestum.*

Prinsquam directè respondem ad argumentum, ostendo id omnibus solvendum, quia nimium probat. Probarer, inquit, argumentum, quod neque contra obedientiam debitam homo peccare posset.

Suppono autem cum Theologis, in eo differe obedienciam seu obligationem ex obedientia obligatione ex Iustitia, quod illa obligatio innum obligati, hæc autem possit intendere boni solius obligantis. In ceteris ita convenit, ut totum Argumentum factum possit obedientiam explicari.

170. Primo, sicut obligationis et iustitiae causa est Voluntas Domini proprietatis, insuffia obligationis ex Obedientia, est voluntas Superioris habentis Ius Iurisdictionis. Secundo, sicut Dominus proprietatis potest vel univocem, vel pro certo solum casu, respectu hujus vel illius persona obligationem tollere, vel laudare, & deinde lute suo, ita legislator potest obligationem præcepti vel omnino tollere, vel hanc aut illam personam eximere, hunc vel illum casum extere &c. Tertio. Sicut habet Axioma, quod volenti & consentienti non fiat injuria, & injuriam nemo nisi invitatus patiatur, ita patet dicere, quod Superiori consentienti & volenti nemo refractorius, & quod Inobedientia non nisi in Superiori committatur.

171. Hinc infero. Si ergo, ut vale obligatio, concursus immediatus Dei, & provident illius permissiva peccati, sufficiunt, ut si implimatur Deus ut Dominus proprietatis non sit invitus, quantum requiritur ad obligationem Iustitiae, hæc eadem sufficiunt, ut non sit invitus quantum requiritur ad obligationem obedientiae. Insuffit illa per adverarium sufficiunt, ut Deus exeatur nolle vii Iure suo, vel Ius suum fulgurare &c. ita sufficiunt, ut censeatur nolle Legi Rigore vii Superiori, velle hunc vel illum casum Eximere. Denique sicut ille concursus & præventionia per adversarium non possunt facere cum voluntate obligandi ex Iustitia, ita ego inferam, non posse stare cum Voluntate obligandi ex obedientia. Ergo tolletur obligatio ex obedientia, si hæc litar obligatio ex Iustitia.

Pro solutione Argumenti, & ad excludenda
seu pravertenda ea, quae adversarius adducit pro
discrimine inter Justitiam & Obedientiam,

172. Advertendum est primò, tam Domini-
num proprietatis, quām Legislatorem posse deno-
minari *Invitum* à duplice actu sua voluntatis.
Primus actus quem habet, est, quo vult alteri
hoc vel illud non licere: Alter actus est, quo
rem illam ipsam quam vult non licere, vult etiam,
quantum in se est, efficaciter non fieri.

173. Advertendum est 2. Hos duos actus
posse ab invicem separari, & quidem reciprocè.
Potest enim Dominus pecunia velle non licere
suum servum, & tamen potest in animo desidera-
re illud fieri, vt habeat causam illum puniendi,
in quem finem non solum non vult, quantum potest,
suntur impedire, sed etiam facit occasionem
furandi, exponendo pecuniam in tali loco, vbi
servus furari possit. Econtra potest habere do-
minus voluntatem efficaciter, quantum potest,
impediendi ablationem pecunia, v.g. parens vult
omni modo impedire filium, ne attrahet pecu-
nias, & tamen non habebit voluntatem illum ob-
ligandi in conscientia. Pari modo se res habe-
re potest in Legislatore, ut manifestum est.

Advertendum 3. Vnumquemque horum
actuum sine altero sufficere, ut dicatur esse *Invitus*
circa talē actionem. Et quidem de secunda
voluntate, non est dubium, & adversarius hoc
supponit. De priore, facile ostenditur: Nam
de Deo rectissimè dicit Scriptura: *Quoniam non*
Deus volens iniquitatem tu es. atqui hoc non potest
intelligi de priore voluntate, cūm Deus permit-
tat peccata quæ posset impedire: ergo est intel-
ligendum de secunda: ergo, nisi fiat quæstio de
nomine, ratione hujus actus sicut dicitur nolens
peccatum, ita dici potest peccatum invito Deo
fieri. idem enim est ac dicere. *Deo non confi-
tione, non dante, sed negante facultatem.* His po-
sis,

174. Respondeo & Dico, priorem actum
sine secundo sufficere ad inducendam obligatio-
nem ex Justitia, sicut sufficit ad inducendam obli-
gationem ex obedientia, & per consequens, sicut
Deus potest velle aliquid non licere ex potestate
Legislativa, & tamen simul habere voluntatem
permittendi illud, & etiam concurrendi, ita po-
test aliquid velle non licere ex Dominio proprie-
tatis, & tamen simul habere voluntatem permittendi & concurrendi. Quod autem illa prior
voluntas sufficiat ad obligationem inducendam,
pater in exemplo allato, & est res apud alios indu-
bitata. Cūm ergo servus furando adhuc peccet
in illo casu contra Justitiam, necesse est fateri,
quod operetur Invito Domino: atqui Dominus
tunc non habet nisi voluntatem priorem, vt po-
nitur in casu: ergo illa sufficit ad denominandum
Dominum *Invitum*. Ergo pariter poterit
Deus *Invitus* esse ad hoc, ne bona sua fama de-
trahatur, & tamen velle detractionem permettere,
qua ex certis causis non vult nisi haec auxilia,

quævidet fore inefficacia, dare. ergo male infer-
tur ab aduersario: Deum non esse *Invitum* illo
modo, qui requiritur ad inducendam obligatio-
nem ex Justitia, eò quod non sit *Invitus* in alio
sensu, nempe quo quis *Invitus* aliquid patitur per
vini vel fraudem, quo sensu Prudentius negavit
Invito Deo fieri peccatum.

175. Objicit 2. Providentia divina vtitur
peccatis quā talibus ad fines suos, vt sāpē testantur
SS. PP. Ergo peccata sunt v̄sus quidam liber o-
mīnīo, & actus secundus divini Dominij. Ex
quo duas conclusiones infert aduersarius. Prima:
Ergo nulla actio creature, etiam vt mala est, po-
test esse Læsio Dominij divini. Patet, inquit,
consequentia. Quia non potest esse Læsio Di-
vini Dominij vt potest Dominari pro libitu, ea
Actio, quā Deus exercet suum Dominium Libe-
rum, & omnino liberē dispositivum de ipsa crea-
tura. Secundò infert. Ergo nulla actio crea-
tura est Impeditiva Divinae Libertatis Dispositivæ,
hoc est, potestis v̄ti qualibet re creatā: nam ipse
v̄sus libertatis divinae dispositivæ, & potestatis v-
tendi rebus omnibus, nequit esse impeditiva talis
libertatis & potestatis.

176. Hoc argumentum etiam retorqueri
potest in Obedientia. Si enim peccatum est ipse
v̄sus Dominij proprietatis, quia Deus illo vtitur
ad alios suos fines, etiam erit v̄sus Jurisdictionis,
quia etiam vtitur illo ad Bonum subditorum. Si
ergo non est absurdum, ipsum v̄sum Iurisdictionis
seu Superioritatis esse Inobedientiam, etiam
non erit absurdum, ipsum v̄sum proprietatis esse
injustitiam, vel econtra, si hoc est absurdum,
etiam erit illud prius. Pro responsione

177. Nota 1. V̄sum rei, & rem quā vtitur
esse distincta. Instrumentum enim Fabri
non est ipse v̄sus Fabri, in quo sanè aequivocat ar-
gumentum. V̄sus rei est applicatio ipsius rei ad
aliquem effectum ponendum. Itaque peccatum
est res quā Deus vtitur ad obtinendum aliud bo-
num, v.g. bonum p̄nitențiae vel vindictæ; sed
peccatum non est ipse v̄sus peccati: v̄sus enim
peccati est, quando Deus obiectivē applicat pec-
catum intellectui peccatoris per illuminationem,
quā moveatur velle p̄nitențiam, & sic obtinet finem
sua permissionis peccati, qui erat P̄nitenția.

178. Nota 2. Licer Deus per peccatum
non impediatur ab v̄su ipsius peccati, impeditur
tamen ab v̄su illius actus qui per peccatum excludi-
tur, cuius v̄sum Deus haberet, si peccatum non
poneretur; per peccatum autem impeditur ab
illius v̄su: & quidem v̄su illius actus boni magis à Deo intendantur, quām v̄su peccati: hoc
est, Deus mallet peccatum non ponit, quām poni-
t. His observatis

Respondeatur ad objectionem: concessa ante-
cedente, negando omnes consequentias, nullā
exceptā: quia omnes fundantur in confusione
v̄sus & rei quā quis vtitur.

179. DICES: Iplum peccatum est etiam
actio Dei, quia Deus immediate influit: ergo qua-
O o o tenuis

tenus Deus per suam prōvidentiam illam actionem dirigit ad aliquem finem, est etiam vſus. **¶** Deum esse cauſam peccati per accidens, & peccatum dici & esse actionem Dei per accidens, quatenus est contra ipsius inclinationem, & quatenus non habet Deum pro cauſa determinante, sed creaturam, vt dictum est in 2. lib. Eodem sensu potest vocari vſus Dei per accidens: sed deinde transmissa primā consequentiā, nego secundam, vñā cum sua probatione. Nam iste vſus per accidens impedit Deum ab vſu alterius actus per se magis desiderato. Hoc autem sufficere ad Injustiam ostenditur ex humanis. Qui sciret, quod si esset transitus per talem plateam, esset accepturus alapam, patetur adhuc Injuriam, etiam si illam plateam cum tali Scientia adiret, velle enim adhuc alterum obligatum ad non percutiendum: sic S. P. Ignatius passus fuisset Injuriam, si à congregatis in aula Scholarum fuisset flagris infamibus exceptus, cùm tamen præscius adiverit, potens facilē declinare: Itaque ille talis esset percussione cauſa per accidens, quia sine illius accessu ad talem locum alter non posset in illo loco percutere: porrò hanc percussione præfam posset homo ordinare ad finem supernaturalem. Sic ergo Deus prævidens quod Petrus cum tali auxilio esset peccatus, v.g. detrahendo Deo, potest pati injuriam, etiam si ipsius peccati cauſa per accidens sit, præbendo hoc auxilium inefficax, & influendo vt cauſa vñiversalis, & simul ordinando ad alium finem.

180. Negamus ergo adversario id, quod vnicē pro Fundamento affluit, nempe, quod ad peccatum Injustitiae non sufficiat, esse contra voluntatem obligativam ad oppositum, & quod privet Dominum illā re, quam Jure suo exigit, & quod insuper requiratur, vt actio injusta sit omnino involuntaria Domino, ita vt à nulla illius voluntate dependeat, ne quidem permisiva.

Supposito nunc, quod Deus posset obligare ex Injustitia, Quaritur vñterius, vtrum posset obligare graviter, vel tantum leviter & sub Veniali. In quo puncto est iterum singularis Opinio ejusdem Recentioris Hispani, quod tantum posset obligare leviter. Supponit autem pro Fundamento, quod quod aliquis est ditor, eō major debeat esse Damnificatio, vt sit Gravis & Mortalis. hinc concludit. Deus est infinitē dives: ergo respectu Dei omnis Damnificatio est levis, & propemodum nihil: ergo non potest esse sub gravi obligatione.

Hoc Fundamentum rejiciam in Tract. 2. de Iure & Injustitia, & ostendam oppositam Sententiam esse communiorē, quæ docet, candem quantitatem gravem esse pro omnis generis hominibus per se constitutam; quam sententiam nuperrimē impressit P. Esparza, vt miret, hunc Recentiorē dicere, suum fundamentum esse ab omnibus receptum.

181. Præterea discursus adversarij fallit, & ex ipso Fundamento illius potest ostendi Falla-

cia. Si enim gravitas laſionis debet defini respективē ad divitias, & Deus est infinitē dives, tunc ne leviter quidem poterit Deus obligare Injustitiae. Probo. Qui enim est infinitē dives ne leviter quidem respективē ad suas divitias obligari potest. Nam divitiae infinitē habent, vt quocunque finito ablatō adhuc sunt & nonne infinita, adeoque per ablationem finitam redditur ille dives pauperior: atq[ue] Damnatio respективē levis debet saltem leviter, hanc pauperiorem: ergo si Deus ob infinitas divitias non potest Damnificari graviter, nec potest Damnificari leviter: ergo qui concedit, Deum posse Damnificari leviter, debet etiam concedere, posse Damnificari graviter. Ratio est, quia al Damnificationem gravem plus non requiriunt, quām quod res in qua damnum datur, ut in magna, sunt autem aliqua Bona Dei in magna, dicente Apostolo: *Empti enim eis per magnō.*

182. Imd, ego existimo, nihil in toto mundo esse tam vile, quod non possit esse Miseria Gravis Injustitiae Deo debita. Nihil enim est, quod in se non sit Magnum, etiam si respectu Vniversi censetur esse quid parvum. Nihil enim est, quod non occupet totam providentiam Dei circa pulchritudinem hujus Vniversi, cum complementum est etiam minimus pulchritudo. Sed hoc prosequi non est necesse.

Quæſtio vñterior est, an Creatura ex parte Injustitiae contra Deum, possit contrahere obligationem faciendi Restitutio propriè dicta. Hæc quæſtio plurimum habet de nomine Reſtitutionis. Suarez, Card. de Lugo, & Pallavicino, negant esse vñquam possibilem Reſtitutionem propriè dictam. Alij communiter concedunt, quibus præmonitus Recentior etiam accedit, ex suppositione laſionis injustæ: quia vero negat hypothesin, ideo sic concludit. *Non potest creatura pura satisfacere ex Injustitia commutativa Dei defenso, non ex defectu virium, sed ex defectu materia.*

183. DICO 3. Potest dari laſio Injustitiae, pro quo posset fieri restitutio strictè dicta. Probatur. Illa est restitutio strictè dicta, quæ compensatur damnum illatum ex obligatione contracta per priorem laſionem, ad impedendum scilicet, ne damnum continuetur. Sed tamen potest fieri pro domino & in justitia contra Deum commissa: ergo vera est Conclusio. Majorē suppono ex Tract. de Iust. & declarabut in evolutione objectionum. Minor declaratur in exemplis. Præcipiat Deus ex Injustitia, vt hoc vel illa res asseretur in tali determinato loco, v.g. Calix in Templo. Si ego calicem inde asserui, peccarem contra Injustitiam, non quidem peccatum furti, nam vñcunque res existat, est in possessione Dei, nec ablatio illum latet: sed quod inventam existentiam localē, ad quam Deus habet ius. Quis jam negat, me ex Injustitia tenet ad reportandum Calicem & restituendum illi locat, atqui hæc erit restitutio propriè dicta, secundum deſcriptionem.

descriptionem positam: ergo &c. Item si Deum blasphemando in honorem & infamarem, quis negat nasci obligationem retractandi? hoc si fecero, erit restitutio propriè dicta, & quidquid amplius requiritur, gratis requiritur.

184. Objiciunt 1. Restitutio propriè dicta essentialiter supponit diversitatem Patrimoniorum laeti & lalentis, quia supponit lalentem habere aliquid in suo Dominio, ad quod exhibendum non posset obligari à lœso antecedenter ad lœsionem: atqui creatura respectu Dei non habet patrimonium, & quidquid post illatam injuriam Deus exigere potest, etiam ante injuriam, aut eā non potest exigere potuisse: ergo &c. Major probatur. Si enim lads non habet diversum patrimonium, & lœsus exigit aliquam actionem, tunc lads praestando hanc actionem non reparat (formaliter loquendo) damnum illatum, sed præcīte caveret, ne Dominus novum damnum ex carentia actionis patiatur: atqui Restitutio est formaliter Reparatio Damni illati, & non mera absūtientia à nova lœsione: ergo vbi non est diversum patrimonium, non habet locum Restitutio propriè dicta.

185. Negando vniuersaliter majorem. Ad probationem distinguo Majorem. Si lœsus exigit hanc actionem Titulo Dominij, concedo, si Titulo Lœsionis præcedentis præcīte, nego, & do instantiam. Qui furatur equum, facit Restitutio propriè dictam reducendo equum. Quero, quid hic spenderit de suo patrimonio? nihil planè, nam equus non est ipsius. Si dicas,

quod expendat illam actionem reductionis, ad quam non poterat ante furtum obligari, pariter ego dico, quod qui refert Calicem ad Templum, expendat illam actionem, ad quam non poterat ante ablationem obligari.

185. DICES. Imò Deus potuisset illum obligare ad talem actionem, si alius calicem abstulisset. Sed contra. Quia tunc obligaret Deus Titulo Dominij, non Titulo Lœsionis factæ. Ad hanc ergo obligationem restituendi, non est opus diverso patrimonio, neque diminutione proprii patrimonij, sed fatis est, quod talis actio sit in mea potestate physica, & quod hī & nunc non exigit alio Titulo, quam Lœsionis iusta.

186. Objiciunt 2. & faciunt hunc discutsum. Quando mancipium damnum intulit Dominus, & postea conatur reparare laborando in vinea, tunc vel Dominus exigit aliquem laborem in vinea, vel non exigit: Si non exigit: ergo mancipium non tenet ex Justitia laborare: si exigit: ergo exigit vt Dominus: ita vt, si mancipium non laboraret, inferret novum damnum. Si Dominus nihil mandat mancipio de labore, relinquat tamen illi potestatem laborandi, tenetur Titulo Lœsionis præcedentis, quæ etiam tunc pro Domino interpellat, sicut interpellaret, si Dominus mancipium manumitteret, inscius damni illati. Hæc omnia melius intelligentur ex ijs, quæ de conceptu Juris & Justitiae copiōsè tradentur in secundo Tractatu

Operis de Justitia &
Jure.

CAPUT II.

DE CAVSSA FINALI SEV MOTIVA INCARNATIONIS.

Non accipimus hīc Caussam Finalē & Motivam in rigore physico. Nam extra dubium est, Decretum Dei, si fit Deo adæquatè intrinsecum, nullam habere caussam physicam: sed accipimus pro Objeto Finali, seu pro illo ad quod obtinendum Incarnationē est ordinata, & per quod respondeat interroganti, cur Deus decreverit Incarnationē: seu, in quem finem, & Cui Bono voluerit Deus Incarnari.

187. Certum autem ex fide est, Redemtionem generis humani fuisse Finem Incarnationis, propter quem, seu ad quem obtinendum decrevit Deus Incarnationē Verbi in carne passibili. Jo. 3. Sic enim (inquit Christus ad Nicodemum) Deus dilexit mundum, vt Filium suum vngi-

nitum daret, vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam eternam. 1. Jo. 4. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Luca 19. Venit enim Filius homini querere & salvum facere quod perierat. 1. ad Timoth. 1. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quod Christus Iesu venit in hunc mundum, peccatores salvos facere. Matth. 9. Non veni vocare justos, sed peccatores. Denique in Symbolo Nicæno profitemur: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis, & Incarnatus est.

Hoc supposito sit

0002

CON.